

Kantorogolo

Tel: +27 12 346 3985 | Fax: +27 12 346 3986
Imeile: info@cbe.org.za | Web: www.cbe.org.za

Atrese ya Poso

P.O. Box 915. Groenkloof. 0027

Atrese ya Bodulo

169 Corobay Avenue
Corobay Corner Block A
2nd floor
Waterkloof Glen
PRETORIA
0010

LEKGOTLA LA LEFAPHA LA TŠA BOAGI PHOLISI YA POLELO

Lekgotla la Lefapha la tša Boagi (CBE) le tsebagatša Pholisi ya Iona ya Polelo

1. KETAPELE

Molaotheo wa Repabliki ya Afrika Borwa (RSA) Molao wa 108 wa 1996 o lemoga dipolelo tše 11 tša Semmušo; o amogela tirišo le maemo ao a fokotšegilego a dipolelo tša gaborena tša setšo, gomme o hloka gore mmušo o tšee magato a maleba a a bonalago go phagamiša maemo le go tšwetšapele tirišo ya dipolelo tše. Molaotheo o hloka gape gore dipolelo tša semmušo ka moka di ipshine ka tlhompho yeo e lekanago le go swarwa ka tekatekano.

Go fihla mo, Molao wa Tirišo ya Dipolelo tša Semmušo wa 2012 (Molao wa 12 wa 2012) o ile wa tsebagatšwa, gareng ga tše dingwe, go hlagiša taolo le tlhokomelo ya tirišo ya dipolelo tša semmušo ke mmušo wa bosetšhaba, setheo sa bosetšhaba sa mmušo le kgwebo ya bosetšhaba ya mmušo.

Lekgotla la Lefapha la tša Boagi (CBE) bjalo ka ge le hlomilwe go ya ka karolo ya 2 ya Molao wa Lefapha la tša Boagi, wa 43 wa 2000; ka gona, go kgotsofatša dinyakwa tša Molao wa Tšhomišo ya Polelo ya Semmušo, le hlagišitše Pholisi ya Iona ya Semmušo.

2. MAIKEMIŠETŠO

Maikemišetšo a Pholisi ya Polelo ke go hlaloša gore CBE e tla obamela bjang ditlhagišo tša Molao wa Tirišo ya Dipolelo tša Semmušo wa 2012, le go šomiša dipolelo tše di kgethilwego tša semmušo go kgokagana le baamegi ba yona le badudi ba Afrika Borwa.

3. MOLLWANE LE TIRIŠO

Ditlhagišo tša pholisi di šoma go bašomedi ka moka ba CBE le maloko a setšhaba ao a dirišanago le CBE.

4. SEBOPEGO SA CBE LE TSHEPEDIŠO YA GO LAETŠA POLELO YA SEMMUŠO

Lekgotla la Lefapha la tša Boagi (CBE) ke mokgatlo wa semolao wo o hlomilwego ka tlase ga Molao wa Lekgotla la Lefapha la tša Boagi (wa 43 wa 2000). Ke lekgotla le le akaretšago le le kgokaganyago Makgotla a Lefapha la tša boagi a tshela (Boagiteke, Boentšenerere, Boagiteke bja Ponagalo ya naga, Taolo ya Projeke le go aga, Tekanyetšo ya thoto le bokaakang bja kelo ya go lekola) ka nepo ya go diragatša maitshwaro a mabotse ka gare ga diprofešene, go fetša diprofešene le go eletša Mmušo wa Afrika Borwa ka ga merero ya go amana le meago.

CBE gabjale e ka Pretoria, gomme ga se ya hlwa e hlongwa ka diprofenseng tše dingwe. Mekgwa ya kgokagano ye e fapafapanego e šomišwa go ruta baamegi mabapi le ditirelo tšeo di abelwago ke CBE.

5. PHOLISI YA CBE MABAPI LE DIPOLELO TŠA SEMMUŠO

CBE e ikgafile go tšhomišo ya dipolelo tše lesometee ka moka bjalo ka ge go Laeditšwe ka go Molao wa Tšhomišo ya Dipolelo tša Semmušo, MOLAO wa 12 wa 2012 moo go kgonagalago, le ge go kgopetšwe ke maloko a setšhaba.

5.1 Dipolelo tša semmušo

CBE e amogetše dipolelo tše lesometee tša semmušo tša Repabliki ya Afrika Borwa bjalo ka dipolelo tša semmušo bakeng sa maikemišetšo a pholisi ye.

CBE e tla phethagatša magato a a latelago a tšhomišo ya polelo:

- a) Polelo ya ka gare le ka ntle ya tshepedišo ya kgwebo ya CBE e tla ba Seisimane.
- b) Dipolelo tše di latelago di tla akanywa ka ditherišanong le bakgathatema ba bangwe le setšhaba bakeng sa maikemišetšo a Mmušo:
 - i. IsiNdebele, isiXhosa, isiZulu le siSwati (Sehlopha sa Nguni);
 - ii. Sepedi, Sesotho, Setswana (Sehlopha sa Sotho);
 - iii. Tshivenda;
 - iv. Xitsonga;
 - v. Seisimane; le
 - vi. Seafrikanse.

5.2 Dintlha tše di swanetšego go elwa hloko ka nako ya maleba ya go šomiša polelo ya semmušo

- a) Tšhomišo ya polelo ye e ratwago ke bakgathatema;
- b) Kgonagalo ya go rerišana le bakgathatema; le
- c) Polelo ye e bolelwago nakong ya ditherišano le bakgathatema.

5.3 Dipolelo tše dingwe

CBE e hlatloša dipolelontši. Baamegi bao ba nyakago tshedimošo ya go ngwalwa goba ye e phatlaladitšwego ka polelo ya semmušo fao kgokagano goba tshedimošo e sa abelwego ka polelo yeo, a ka kgopela kgokagano goba tshedimošo yeo gore e abelwe ka polelo yeo ya semmušo. Kgopelo yeo e swanetše go ngwalwa ka polelo yeo e kgopelwago ka yona gomme e amogelwe ke CBE bonnyane bja matšatši a 60 (masometshela) pele ga kgokagano goba tshedimošo yeo e hlokega

6. PHIHLELELO

Go ya ka Molao wa Dipolelo tša Semmušo, CBE e dira tlhagišo ya go direla moagi ofe goba ofe wa Afrika Borwa, ka kgetho ya polelo ya gagwe ya semmušo. Le ge e le gore Seisimane ke polelo ya semmušo ya go šomišwa ke CBE ka kgokaganong ya yona ka moka ya kgwebo, dikgopelo di tla dumelelwa bakeng sa kgokagano ka polelo efe goba efe ya Afrika Borwa ya semmušo.

6.1 Polelo ya go šomišwa bakeng sa kgokagano ka moka ya semmušo ya go ngwalwa ya CBE ka dingwalwa tša semmušo, dipego, dipholisi le dingwalwa tša materiale e tla ba Seisimane. Dikgopelo tša tshedimošo ka polelo efe goba efe ya semmušo e tla akaretšwa, bjalo ka tshepedišo ye e hlalošitšwego ka go 5.3 ya philisi ye.

6.2 Ka kgokagano ya molomo ka bakgathatema le setšhaba ka kakaretšo, CBE tla dira maitekelo ka moka a go ba le polelo ya maemo a pele ya poledišano.

6.3 Wepsaete gabjale e hwetšagala ka Seisimane. Tlhagišo e tla dirwa go amogela dikgopelo tša tshedimošo ka ye nngwe ya polelo ya semmušo yeo e kgopetšwego go ya ka tshepedišo ye e laeditšwego ka go 5.3 ya pholisi ye.

6.4 Batho bao ba nago le dinyakwa tše di kgethegilego ba tla amogelwa ka tsela ye e latelago:

a) Leloko lefe goba lefe la setšhaba leo le nyakaga go tshedimošo ka *braille* le tla hloka go tsebiša CBE ka go ngwalwa goba ka mogala gomme tshedimošo ye bjalo e tla hwetšagala. Kgopelo yeo e swanetše go ngwalwa ka polelo yeo e kgopelwago ka yona gomme e amogelwe ke CBE bonnyane bja matšatši a 60 (masometshela) pele ga kgokagano goba tshedimošo yeo e hlokega

b) Leloko lefe goba lefe la setšhaba leo le ratago go boledišana le CBE ka polelo ya maswao le swanetše go tsebiša Kgoro ya Dikgokagano ka lengwalo bonyane matšatši a 60 (masometshela) pele tirelo e nyakega, go kgontšha kgoro go rulaganya ka tshwanelo.

7. MOKGWA WA DINGOGOREGO

Motho yo mongwe le yo mongwe yo a sa kgotsofatšwego ke tirišo ya CBE ya dipolelo tša semmušo a ka bega pelaelo goba ngongorego yeo e lebišitšwego go Mokhomišinare wa CBE, bjalo ka ge go laeditšwe go ya ka karolo ya 4(f) ya Molao wa Tirišo ya Dipolelo tša Semmušo wa 2012.

7.1 Dingongorego di swanetše go dirwa ka tsela ye e latelago:

- a) Ka go ngwala, ka sebaka se se a fetego dikgwedi tše tharo tša go hlaga ga ngongorego.
- b) Ngongorego efe goba efe yeo e dirwago e swanetše go hlaloša dintlha tše di latelago: leina le sefane, aterese ya bodulo le ya poso, le tshedimošo ya boikgokaganyo ya mongongoregi.
- c) Mongongoregi o swanetše go fa tlhalošo ye e feleletšego ya ngongorego.
- d) CBE e tla akanya ngongorego le go araba ka go ngwala, ka sebaka se se sa fetego dikgwedi tše tharo morago ga ge ngongorego e dirilwe, go tsebiša molli /mongongoregi ka poelo.

8. LEKALA LA POLELO

Go ka se be le Lekala la Polelo ka noši ka go CBE. Lekala la Dikgokaganyo la CBE le tla rwala maikarabelo a Lekala la Polelo.

8.1 Kgoro ya Dikgokagano e tla ba le maikarabelo a a latelago a Lekala la Polelo.

- a) Go eletša bolaodi bja taolo mabapi le CBE ka ga tlhabollo, kamogelo le phethagatšo ya pholisi ya polelo;
- b) Hlokomela le go lekola tšhomišo ya dipolelo tša semmušo ke CBE;
- c) Hlokomela le go lekola kobamelo ya pholisi ya polelo ke CBE;
- d) Ngwala dipego tša go romelwa go lekala la polelo la bosetšhaba go ya ka karolo ya 6 (2);
- e) Go tšwetša pele dipolelo tša semmušo ka moka go ipshina ka maemo a a swanago le tshwaro ye e lekanago ke kgoro ya bosetšhaba;
- f) Go nolofatša phihlelelo ye e lekanago ke setšhaba go ditirelo le tshedimošo ya CBE; le
- g) Go tšwetša pele taolo ye botse ya dipolelo ke CBE.

9. TEKODIŠIŠO YA PHOLISI

CBE e tla lekodišiša pholisi ye ngwaga ka ngwaga, goba ge go hlokega.

